

Een Ben in je klas

'Mijn vader ging penalty's op me nemen. Hij scoorde de hele tijd. En toen schoot hij in de kruising, ik sprong en hield hem tegen en zo ging het door.'

Ben leest zijn tekst voor. Eerder deze week hielden we een taalronde over helpen. Nu

presenteren we in de kleine kring de teksten en tekeningen aan elkaar.

'Ik was heel blij omdat ik nu goed kan keepen. En de dag daarna ging ik keepen op school. Ik was de Man of the Match!'

De kinderen klappen, ze zien het helemaal voor zich.

Hij is klaar. Maar ik lees over z'n schouder mee.

'Ben, je vergeet je laatste zin,' zeg ik.

Hij kijkt even schuin naar me op, haalt z'n schouders op en kijkt weer naar de grond.

'Dd – dd – ddie wil ik niet ze – ze – zeggen...', stottert hij.

De laatste klanken slaat zijn stem over. Het intieme kringetje is doodstil en toch ook verwonderd. Huilt hij nou echt? Ik voel 't in mijn tenen en krijg een brok in mijn keel.

'Maar Ben,' zeg ik, 'dat is zo'n belangrijke, mooie afsluiting!' moedig ik hem aan. Maar hij antwoordt niet. Dikke tranen zien we op zijn benen landen. Mijn hart breekt. De kinderen zijn enorm lief, de warmte is voelbaar en veel handen raken hem even aan. Deze laatste zin moet wel heel wat zijn, dus ze doen toch nog even moeite Ben die laatste zin te ontfutselen. Zonder succes.

Ben is de baas over zijn tekst, dus ook ik lees het zinnetje niet alsnog voor.

Iedereen deed aardig tegen me. Zo weinig woorden, maar met zo'n immense inhoud. Dat dit zinnetje zoveel losmaakt bij Ben, raakt me diep. Ik voel mijn tranen opkomen. Bens kwetsbaarheid maakt indruk op de kinderen. En mijn liefde werkt hopelijk *modelend*.

Dat iedereen aardig doet, kan Ben wel gebruiken. Hij is er zelf ook niet altijd een ster in, aardig zijn, dat weet hij zelf heel goed.

Ben is het type hoe-heb-je-dat-blaadje-dat-ik-net-uitdeelde-nu-al-weten-kwijt-te-raken. Zo'n kind dat niet optimaal tot zijn recht komt tussen de vier muren van het schoollokaal. Elk jaar heb je wel een Ben in je klas, gelukkig maar. Het zijn de krenten in de pap, de origineelste kinderen. Hij worstelt dagelijks en toch.. hij redt zich. Maar dan wel op zijn manier.

Ik hoop altijd zo dat ik over twintig jaar een interview met hem lees en dat hij dan succesvol is en z'n kwaliteiten optimaal tot hun recht komen. En dat de mensen hem waarderen en aardig tegen hem doen.

patty Roos

Patty Roos geeft les aan groep 6 van basisschool De Achthoek in Amsterdam

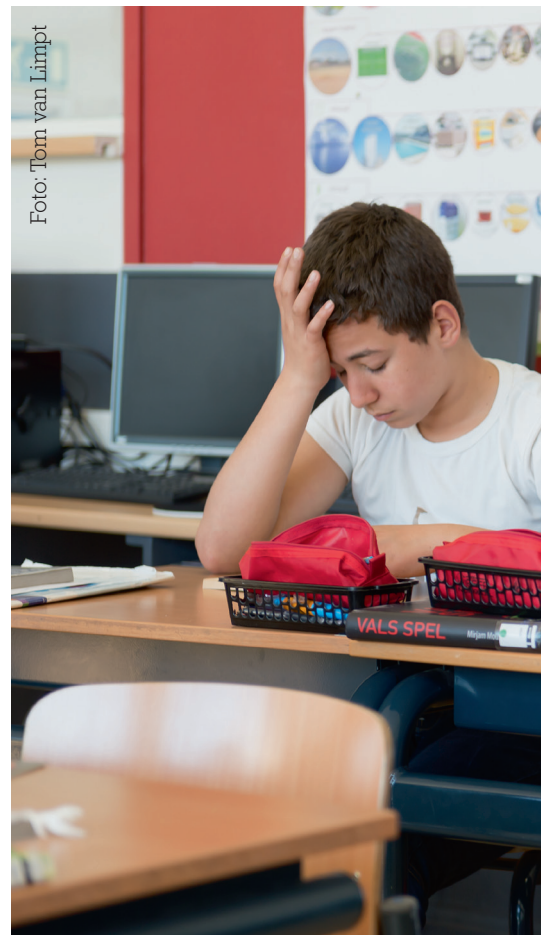
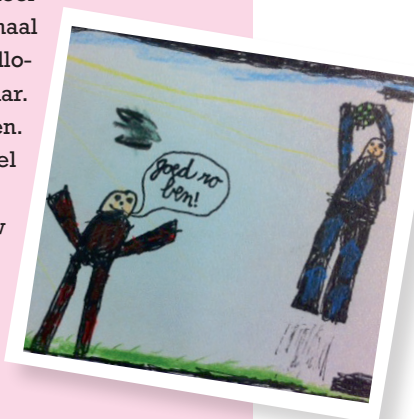

Foto: Tom van Limpt

De ontb

Hoe stimuleert de

Dat lezen belangrijk is voor kinderen, dat is bekend. Maar wat doen leraren in groep 7 en 8 om hun leerlingen te laten lezen? Welke activiteiten en typen leesbevordering gebruiken leraren? Spelen verschillen tussen leraren een rol? En laten leraren zich leiden door hun leerlingen?

Lezendende schakel

leraar in groep 7 en 8 het lezen?

Nederlandse leerlingen lezen relatief weinig en hebben een matige leeshouding. Ze vinden lezen minder leuk en nuttig dan leerlingen in andere westerse landen (Mullis, Martin, Foy & Drucker, 2012). Leerlingen met een betere leesattitude lezen vaker, waardoor hun leesvaardigheid toeneemt. Het stimuleren van lezen, is dan ook een manier om schoolsucces te bevorderen (Schooten, 2005). Er is echter nog weinig bekend over hoe leesbevordering vorm krijgt in het Nederlandse onderwijs. Wat

doet de leraar als schakel in deze ketting?

Het onderzoek

Aan Hogeschool Rotterdam en Rijksuniversiteit Groningen verrichten we daarom onderzoek naar de effecten van leesbevorderende activiteiten van leraren op leesgedrag en leesvaardigheid van leerlingen in groep 7 en 8. In dit artikel beschrijven we een deel van het onderzoek. Wat doen leraren nu daadwerkelijk aan 'leesbevordering' en passen bepaalde typen leesbevor-

rende activiteiten bij bepaalde leraren en bij bepaalde klassen.

Leesbevordering in de klas

In interviews met leraren, pabo-docenten en medewerkers van bijvoorbeeld 'Stichting Lezen' en 'Kunst van Lezen' hebben we gevraagd welke vormen van leesbevordering men kent. Dit leverde een lijst op met 49 activiteiten die leraren in groep 7 en 8 hanteren om het lezen van hun leerlingen te stimuleren.

Deze lijst met activiteiten hebben we voorgesteld aan 85 leraren afkomstig van 69 scholen (een representatieve steekproef). We hebben ze gevraagd naar de mate waarin ze de activiteiten toepassen (van *nooit tot dagelijks*).

Uit de resultaten blijkt dat 50% van de deelnemende leraren dagelijks voorleest en 37% doet dat in ieder geval een keer per week. De helft van de leraren geeft verder aan dagelijks het lezen van fictie te stimuleren, 44% zegt dat in ieder geval een keer per week te doen. Verder gebruikt 38% van de leraren regelmatig stripboeken in de klas en 30% bespreekt een keer per week de krant. Hieruit blijkt dat leesbevordering niet louter literaire fictie betreft, maar ook non-fictie omvat. Poëzie wordt door 37% van de leraren behandeld, meestal een keer per maand. Bijna de helft van de leraren werkt een paar keer per jaar met toneelteksten in de klas.

Leraren gebruiken over het algemeen weinig luisterboeken en nodigen niet vaak schrijvers uit in de klas. Ook een thematafel

of een boekentafel komen in groep 7 en 8 niet vaak voor.

Typen leesbevorderende activiteiten

We hebben deze activiteiten kunnen clusteren tot 8 clusters van leesbevorderende activiteiten (zie tabel 1). Wanneer een leraar aangeeft relatief veel van een activiteit behorend bij een cluster te doen, geeft hij of zij ook aan de andere activiteiten van het betreffende cluster vaak te verrichten. Omgekeerd geldt ook dat als iemand laag scoort op een bepaalde activiteit uit een cluster, hij of zij ook op de andere activiteiten van dat cluster relatief laag scoort.

Spelen verschillen tussen leraren en klassen een rol?

Leraren die langer voor de klas staan en leraren die ouder zijn, besteden meer tijd aan leesbevordering dan hun jongere collega's en collega's die recenter zijn afgestudeerd. Uit de resultaten blijkt dat er een relatie bestaat tussen de samenstelling van de klas en de mate waarin leesbevorderende activiteiten worden verricht. Leraren besteden meer tijd aan leesbevordering als zij een hoger percentage meisjes in de klas hebben. Leraren met hogere percentages leerlingen met het Nederlands als eerste taal, doen ook meer aan leesbevordering. Leraren met een hoger percentage NT-2-leerlingen in de klas, geven aan minder aan leesbevordering te doen dan ze zouden willen.

Wat betekent dit voor het onderwijs?

Over het algemeen kan voorzichtig geconcludeerd worden dat er in behoorlijke mate aandacht besteed wordt aan het stimuleren van lezen in de klas: meer dan 90% van de leraren geeft aan minimaal één keer in de week aandacht te hebben voor het sti-

Tabel 1: Gevonden soorten leesbevorderende activiteiten (clusters), door middel van Principale Componenten Analyse (PCA)

Cluster	Voorbeeld van activiteiten in het cluster
Kennismaken met fictie	• Introduceert u nieuwe jeugdboeken in de klas • Laat u leerlingen kennismaken met klassiekers uit de (jeugd) literatuur
Nieuwe media	• Maakt u gebruik van luisterboeken • Maakt u gebruik van computers, tablets of e-readers
Stimuleren van fictie lezen	• Doet u mee met de Kinderjury • Doet u mee met de Kinderboekenweek
Buitenschools	• Bezoekt u de bibliotheek met uw klas • Bezoekt u theatervoorstellingen met uw klas
Toegankelijkheid	• Schaft u nieuwe jeugdboeken aan • Maakt u gebruik van een thematafel
Voordrachtlezen en leesdossier	• Doet u aan voordrachtlezen (aan elkaar, in de school) • Laat u een leesdossier aanleggen door leerlingen
Lezen van verplichte teksten en poëzie	• Laat u jeugdboeken lezen die verplicht zijn gesteld • Gebruikt u poëzie
Gedrukte media	• Gebruikt u krantenartikelen/ tijdschriftartikelen

Mannen missen kansen

muleren van lezen, zowel van fictie als van non-fictie.

Daarnaast bepaalt de groep die op een zeker moment voor de neus van de leraar zit, in hoge mate hoe de leraar zijn tijd indeelt. Tip: Het is zinvol daar alert op te zijn, omdat er misschien juist kansen niet benut worden, wanneer het gaat om klassen met veel jongens of veel NT-2-leerlingen.

Ook kunnen we kijken naar de huidige curricula van de pabo's, om te zien of daar een verklaring te vinden is voor het feit dat ervaren en oudere leraren meer tijd aan leesbevordering besteden. Zijn het de jaren die de ervaring brengen, of schort er ook iets aan de bagage die we pabo-studenten meegeven tegenwoordig?

Lukt het leraren daadwerkelijk om met meer leesbevordering in de klas ook beter leesgedrag en een grotere leesvaardigheid te bereiken? Met deze vraag gaan we het vervolgonderzoek in en kijken dan naar het effect van type leesbevorderende activiteiten op leesgedrag en leesvaardigheid van leerlingen.

Bronnen

Mullis, I. V. S., Martin, M. O., Kennedy, A. M., & Foy, P. (2007). *PIRLS 2006 international report: IEA's Progress in International Reading Literacy Study in primary schools in 40 countries*. Chestnut Hill, MA: TIMSS & PIRLS International Study Center, Boston College.

Schooten, E. van, (2005). *Literary response and attitude toward reading fiction*. Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen.

Marlon Ruwette is opleidingsdocent Taal en Taaldidactiek aan de Pabo Hogeschool Rotterdam. Zij doet haar promotieonderzoek bij het Kenniscentrum Talentontwikkeling van de Hogeschool Rotterdam.

Erik van Schooten is lector Taalvererving en Taalontwikkeling aan HR en onderzoeker bij het SCO-Kohnstamm Instituut van de Universiteit van Amsterdam.

Mannen, wat heb je aan ze als het op opvoeden aankomt? Weinig toch? Nee, nu niet meteen ertegenin, relativeren kan altijd nog. Geef me even gelegenheid mijn punt te maken. Om het voor u overzichtelijk te houden spits ik mijn boude vooronderstelling toe op een concreet en herkenbaar onderdeel: de leesopvoeding.

86% van de onderwijsgeevenden is van het vrouwelijk geslacht. Zoals u die nu dit stukje leest. Dat vrouwen ook nog eens meer lezen dan mannen, reduceert het aantal mannelijke lezers van deze column tot een dramatisch dieptepunt. U bent dus, *as we speak*, uitgezonderd mijzelf, als vrouwen onder elkaar.

Wisten jullie, dames, hoe beroerd het staat met de man als leesopvoeder? Ik ben om dat uit te vogelen *undercover* gegaan en zal daar nu een boekje over opendoen. Ten eerste, zoals gezegd, lezen mannen aanzienlijk minder dan vrouwen. (Als het om fictie gaat niet eens de helft!) Dat geldt niet alleen voor vaders en opa's, maar net zo goed voor meesters en leraren. Terwijl, en dat beseffen die kerels gewoon niet, ook in de leesopvoeding geldt dat goed voorbeeld goed doet volgen. Het is zelfs zo, dat áls kinderen mannen zien lezen, dat nog meer impact heeft dan wanneer vrouwen dat doen. Kinderen beschouwen lezende mannen haast als een curiositeit. En wist u dat kinderen met een vader als leesvoorbeeld zelf meer gaan lezen? En dat dit weer een positieve invloed heeft op de intelligentie?

Vrouwen die lezen zijn daarentegen een heel normaal verschijnsel. Kinderen zien voortdurend moeders, oma's en leraressen met hun neus in boeken en tijdschriften. Het zijn ook vrouwen die met kinderen praten over boeken en die kinderen meenemen naar boekwinkels en bibliotheken. Waar uiteraard voornamelijk bibliothecaressen werken.

Of neem voorlezen. Natuurlijk vinden alle weldenkende ouders dat belangrijk. Maar moeders doen het dan weer vele malen vaker en langer dan vaders. Dat mannen ook op dit front kansen missen is het *understatement* van het jaar. Want uit onderzoek weten we dat vaders als voorlezers heel wat kunnen toevoegen aan de leesopvoeding. Niet alleen versterkt voorlezen de band met het kind en biedt het waardevolle en intieme momenten, maar de voorleesstijl en het taalgebruik van vaders verschilt nogal van moeders. Vadertaal is directer en moeilijker, vaders stellen meer uitdagende vragen, lezen theateraler voor, doen dat ook nog eens fysieker, spannender en onvoorspelbaarder.

Hoe stellen we de mannen nu op de hoogte van deze wetenswaardigheden? Dit stuk hebben ze niet gelezen. Ik denk dat jullie, de meiden, het hun maar moeten vertellen. Of heeft u zo'n mannelijke partner die het wel al weet en doet?

Ja, ja.

Peter van Duijvenboden, Stichting Lezen

PS: meer informatie over mannen en lezen op www.deleesmonitor.nu of www.vadersvoorlezen.nl.

